

PAX

Vrede.
Wie
durft?

Magazine.

#1 Lente 2015
www.paxvoorvrede.nl

Zit er een grens aan
vrijheid van meningsuiting?

Saïd en Piet
verklaren **de vrede**

Reacties op **Charlie
Hebdo** uit **Syrië en Irak**

Laat je stem horen

Na Jezus krijgt nu ook Profeet Mohammed zijn eigen glossy. Was de profeet Mohammed oorlogszuchtig en vrouwonvriendelijk? Hoe ging Mohammed om met zijn burens? Met zijn vrouwen? Had hij gevoel voor humor? Volgens het bericht waarin de Moslimkrant de glossy aankondigde, is het de bedoeling om Nederlanders meer inzicht te geven in het leven van de Profeet en niet om hem belachelijk te maken.

Ik vind het mooi als een blad verbindingen tussen mensen tot stand brengt. Zeker als die mensen door IS en andere terroristen doelbewust bang worden gemaakt voor elkaar. Dan is het juist belangrijk om dicht bij elkaar te komen. Bij PAX waren we geschokt over de gebeurtenissen op de redactie van het tijdschrift Charlie Hebdo en de Joodse supermarkt in Parijs. Op de dag dat er overal in Nederland solidariteitsbijeenkomsten werden gehouden, fotografeerde ik onze collega's van wie sommigen een bordje 'Je suis Charlie' omhoog hielden. We stuurden een brief aan de burgemeesters van de vier grote steden Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag. Een steunbetuiging aan hun inzet voor vastberadenheid en verbondenheid van burgers.

Die wil om elkaar te begrijpen, stralen ook onze Ambassades van Vrede uit. We hopen dat ze in 2015 onder het motto 'vrede verbindt' weer veel mooie verbindende activiteiten organiseren. Want vrede maak je natuurlijk niet door een glossy of een magazine te verspreiden. Vrede is aanwezig zijn waar bloed en tranen vloeien, aanwezig zijn om een arm om iemand heen te slaan of een opbeurende schouderklop te geven. Om weer de lach van Marcell Shehwaro uit Syrië te horen, om bisschop Boris Gudziak uit Oekraïne weer te zien stralen, om ook Hasan Nuhanovic die zijn familie in Srebrenica verloor, weer eens te kunnen zien glimlachen.

Deze lente hoop ik dat nog meer mensen zich met PAX voor vrede willen inzetten. Durf deze uitnodiging aan te pakken en laat uw stem horen. ♦

Helma Maas

We zijn benieuwd naar jouw reactie op PAX Magazine. Stuur een mail naar: PAXmagazine@paxvoorvrede.nl

INHOUD

5

SAÏD EN PIET VERKLAREN DE VREDE

Het initiatief van de Ambassade van Vrede in Nijmegen om samen met leiders van allerlei religieuze stromingen één vredesverklaring te ondertekenen, werd beloofd met de burgemeester Dales prijs.

6

'WIJ LIJDEN ELKE DAG ONDER AANSLAGEN'

Een aantal opiniemakers uit Syrië, Irak en Nederland geeft hun reactie op 'Charlie Hebdo'. Over vrijheid van meningsuiting, satire en de vermeende relatie tussen islam en terreur.

Colofon

PAX Magazine Jaargang 2 / Nummer 1 / Lente 2015
PAX staat voor vrede. Samen met mensen in conflictgebieden en kritische burgers in Nederland werken wij aan een menswaardige en vreedzame samenleving, overal in de wereld.
PAX Magazine verschijnt elk kwartaal en wordt toegezonden aan donateurs, sympathisanten en andere geïnteresseerden.
Redactie Suzanne van den Eynden, Onno Groustra, Frederique Kram, Sabita Ribai, Edwin Ruigrok en Helma Maas-van der Vaart (eindredactie).
Productie Global Village Media, Amsterdam
Aan dit nummer werkten mee Wouter Groot Koerkamp, Cora van der Putten.
Fotografie o.a. Sake Elzinga Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Fotoflex, Gerhard Wilts, Fotografie Paauw, Bob Karhof, Ger Neijenhuyzen, Marjolein van Rotterdam, Femmy Weijts, EO, Hollandse Hoogte (cover) en PAX-archief.
Basisvormgeving Het IJzeren Gordijn, Amsterdam
Vormgeving Groep, merkcreatie en communicatie, Utrecht
Drukkerij Van der Weij, Hilversum
ISSN 2352-300X

PAX

Godebaldkwartier 74
 3511 DZ Utrecht
 Postbus 19318
 3501 DH Utrecht
 Tel : 030 - 233 33 46
 Fax: 030 - 236 81 99
 PAXmagazine@paxvoorvrede.nl
 www.paxvoorvrede.nl
 IBAN: NL03TRIO 0390 5150 00

PAX Magazine is beschikbaar in gesproken vorm voor mensen met een leesbeperking bij de Christelijke Bibliotheek voor blinden en Slechtzienden.

COLUMN

Wie wint er?

Wie is er aan de winnende hand? Zegeviert de macht van de sterkste of wordt de kracht van het recht de winnaar? Wie de krant openslaat, kan maar tot één conclusie komen. Het geweld ruikt op. De macht van extremisten, krijgsheren en presidenten lijkt het laatste woord te hebben. En naarmate de angst voor geweld groeit, lijkt ook het geloof in tegengeweld toe te nemen.

Wie is er aan de winnende hand? Dat is ISIS die met meedogenloos geweld samenlevingen ontwricht en angst zaait. Dat is Boko Haram die in Nigeria mensen vermoordt en meisjes ontvoert. Dat is president Poetin die in Oekraïne het internationaal recht vertrapt. Wie is er aan de winnende hand? Dat zijn de dictators die stabiliteit beloven ten koste van democratie. Dat zijn de voorstanders van nog meer wapens en interventies die voorbijgaan aan de mislukkingen in het verleden.

En toch. Toch blijven er midden in het geweld eilanden van humaniteit bestaan. Toch blijven vredesactivisten in Syrië zich voorbereiden op een vreedzame toekomst. Toch blijven Irakese vrouwen zich inzetten voor burgerrechten en veiligheid van alle inwoners. Toch blijven Oekraïense vrijwilligers uit het westen door oorlog vernielde huizen in het oosten opbouwen.

Omringd door geweld openen deze moedige mensen een verborgen weg naar vrede. Zij vormen samen een verbindende kracht die vroeg of laat de verdelende macht zal overwinnen. Zoals een graankorrel die stil zijn werk doet. PAX blijft samen met jou deze mensen steunen. Want vrede verbindt mensen.

Robert Schuman zei bij de oprichting van wat nu de Europese Unie is: "Het gaat niet meer om lege woorden, maar om een daad, een moedige daad, een constructieve daad." Wie in deze tijden op vrede durft te hopen zal zelf in actie moeten komen. Dat kan ook dichtbij huis. Door je aan te sluiten bij een lokale Ambassade van Vrede of er een op te richten. Als een eiland van hoop in een angstige samenleving. ♦

Jan Gruiters, algemeen directeur van PAX

9

ZIT ER EEN GRENS AAN VRIJHEID VAN MENINGSUITING?

EO-presentator Elsbeth Gruteke en Metro-columnist Ebru Umar spreken zich uit over de kwestie of er een grens moet zitten aan de vrijheid van meningsuiting.

10

DE WERELD STAAT IN BRAND

2014 in vogelvlucht: van de bloedkolen in Colombia tot dialoog in Oekraïne, van een vredesakkoord in Zuid-Soedan tot het burgerinitiatief tegen kernwapens in Nederland.

12

'HAAT IS NIET GOED VOOR ME'

Het relaas van de Syrische vredesactiviste Marcell Shehwaro die zich inzet voor goed onderwijs in Aleppo. Wat doet de oorlog met haar persoonlijk?

KORT

FAMILY & FRIENDS CAMPAGNE

4

15

Srebrenica bezoekt Westerbork

Hasan Nuhanovic, voormalig Dutchbattolk. Foto: Sake Elzinga

In januari bezocht een delegatie uit Bosnië de herinneringscentra Kamp Westerbork en Kamp Vught. De Bosniërs vertegenwoordigen de verenigingen van overlevenden van Srebrenica en het Potocari Memorial Centre, waar de nagedachtenis aan ruim 8.000 Bosnische mannen en jongens in ere wordt gehouden. Ze namen in het kader van 70 jaar bevrijding van Auschwitz deel aan het voorlezen van de 102.000 namen van Joodse, Sinti en Roma slachtoffers in Kamp Westerbork. Naast deze blijk van solidariteit was hun werkbezoek ook bedoeld om nieuwe ideeën op te doen voor de tweede fase van het Potocari Memorial Centre. PAX en Kamp Westerbork werken al meer dan tien jaar aan de stapsgewijze ontwikkeling van dit herinneringscentrum. Beide organisaties helpen nu om het voormalige hoofdkwartier van Dutchbat te renoveren en er een permanente tentoonstelling in te richten. In Nederland worden ook trainingen voor gidsen en stafmedewerkers verzorgd. Het herinneringscentrum opent in 2016.

Ambassadeursdag

Op 20 mei organiseert PAX een dag waarop iedereen die zich wil inzetten voor vrede interessante workshops kan volgen. Van 16.00-21.30 uur in Utrecht, Meeting Plaza, midden in Winkelcentrum Hoog Catherijne. Mis het niet, want inspiratie voor vrede zal er rijkelijk vloeien. Deze dag wordt mede mogelijk gemaakt door het vfonds.

Aanmelden en meer informatie vind je op
www.paxvoorvrede.nl/ambassades

Eva is voor vrede

Eva uit groep 5 van basisschool 't Vogel-nest uit Bodegraven heeft een actie voor vrede georganiseerd met haar klasgenoten. Alle kinderen in de klas hebben posters voor PAX gemaakt.

Organiseer jij ook iets met je klas, laat het ons weten via PAXmagazine@paxvoorvrede.nl

Vfonds blijft partner van Ambassades van Vrede

PAX is blij dat het vfonds (het Nationaal Fonds voor Vrede, Vrijheid en Veteranenzorg) in 2015 partner blijft van de Ambassades van Vrede. Het vfonds steunt in het belang van vrede, diverse projecten rond dit thema: "Het vfonds wil daarmee het maatschappelijk debat over vrede en veiligheid op gang brengen en houden", aldus Ton Heerts, directeur van het vfonds. Onder het motto 'Vrede Verbindt' betrekken dit jaar meer dan 80 Ambassades van Vrede in en rond **de Vredesweek (19 t/m 27 september 2015)** duizenden mensen in hun buurt, stad of gemeente bij het thema vrede.

Vrouwen, vrede en veiligheid

In landen waar oorlog is, komt ook vaak veel geweld tegen vrouwen voor. In een samenleving waar veel rechteloosheid heerst, gaan vrouwen niet snel naar de politie als ze mishandeld worden. In Irak ondersteunt PAX vrouwen die voorlichting geven aan de politie over vrouwenmishandeling. Ook hebben ze succesvol gepleit voor het trainen van politieagenten op dit onderwerp. Hierdoor zijn er ook meer vrouwen bij de politie aangenomen en worden er 'blijf-van-mijn-lijf-huizen' gebouwd. Daarnaast raken de conflicten in Irak met IS en de vele milities die het land telt, veel vrouwen heel direct, omdat broers en zonen vaak plotseling weg gaan. Een van de partnerorganisaties van PAX spreekt met jonge jihadi-strijders die geronseld worden en probeert hen op andere gedachten te brengen. Op die manier zetten zij hun energie in om levens te redden in plaats van levens te verwoesten.

Said en Piet met de Dales prijs. Foto: Gersfotografie

Ambassade van Vrede Nijmegen SAÏD EN PIET VERKLAREN DE VREDE

Door Wouter Groot Koerkamp

Het begon vorig jaar juli, vertelt Saïd Bouharrou (36), bestuurslid van de Al-Moslimin moskee in Nijmegen. Het geweld van IS in Irak en Syrië bezorgde de islam een slechte naam, ook vanuit Nijmegen zijn strijders naar Syrië vertrokken en daarom publiceerde de moskee een pamflet. Daarin spreekt de moskee haar zorgen uit over de extreme misdrijven die uit naam van de islam worden begaan. Voor Bouharrou was dit aanleiding om samen met Piet Muller (85) van de Ambassade van Vrede Nijmegen te werken aan een breed gedragen vredesverklaring. Het initiatief werd onlangs bekroond met de Burgemeester Dalesprijs, een prijs voor mensen die zich inzetten voor de emancipatie van minderheden.

Muller en Bouharrou kennen elkaar al langer. Bouharrou: "We spreken vaak af, ook als er niets op de agenda staat. Juist dan, en altijd in café De Kluisenaar." Bouharrou vertelt lachend over het ontstaan van zijn vriendschap met de veel oudere Muller: "Piet is iemand die de fiets pakt en mensen opzoekt. Dat zit in hem." Muller pakte de telefoon nadat hij het pamflet van Bouharrou had gelezen. "We moeten bij elkaar komen, het is urgent." Het idee voor een brede vredesverklaring kwam op tafel en snel werden de taken verdeeld. Bouharrou benaderde de moskeeën in de stad, Muller de kerken en synagogen. De verklaring bracht mensen bij elkaar die elkaar normaal niet, of heel weinig zien. Dat gold niet alleen voor de mensen van verschillende geloofsrichtingen, maar ook voor de verschillende moskeeën.

Eensgezind

Onder toezicht oog van de Nijmeegse burgemeester Bruls tekenden de leiders van de grootste religieuze stromingen eind 2014 op de Heilige Landstichting een indrukwekkende vredesverklaring. Eén voor één gaven de verschillende religieuze leiders aan dat hun religie geweld afwijst en juist respect voor

andersdenkende voorschrijft. Zo divers als hun voorkomen was, zo eensgezind spraken zij zich uit voor verdraagzaamheid en geweldloosheid.

Verbroedering

Drie weken na de ondertekening stond de verklaring van Nijmegen opnieuw in de belangstelling. De aanslagen in Parijs maakte de noodzaak verder te gaan glashelder. Bouharrou werd gevraagd om namens alle moskeeën een toespraak te houden bij het protest tegen de aanslagen. En hij ging verder. In maart organiseerde hij o.a. een moskee collegetour om wederzijds begrip tussen Nijmegenaren te versterken. Bouharrou: "Nijmegen is een nuchtere stad zonder al te grote tegenstellingen. Het belangrijkste zijn de persoonlijke contacten en vriendschappen. Dat zorgt voor bruggetjes tussen groepen, voor verbroedering. Maar ook al ken je elkaar niet, als je zelfbewust bent en je zoekt de verbinding op, dan moet dat lukken." ♦

De PAX Ambassades van Vrede worden mede mogelijk gemaakt door financiële ondersteuning van het vfonds.

Nieuwsgierig geworden naar andere Ambassades van Vrede? Ga dan naar www.paxvoorvrede.nl/ambassades

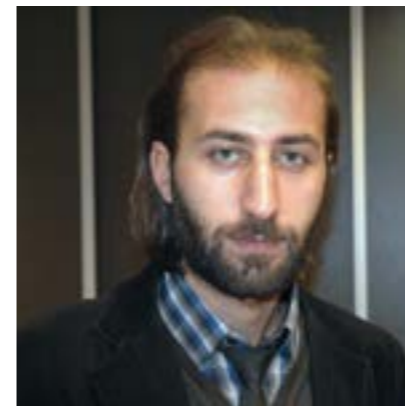
Meisjes uit Saraqeb bekijken 'verzetsgraffiti' op een muur van hun stad. Foto: Eyad

Na Charlie Hebdo

'WIJ LIJDEN ELKE DAG ONDER AANSLAGEN'

Door Helma Maas

De aanslagen in Parijs aan het begin van het jaar op het satirische tijdschrift Charlie Hebdo en de Joodse supermarkt staan nog vers op het netvlies gebrand. In Nederland ontspoon zich na een aantal dagen een discussie over het wel of niet publiekelijk afstand moeten doen door moslims van de aanslagen. De toespraak van burgemeester Aboutaleb van Rotterdam kreeg veel aandacht. We vroegen een aantal opiniemakers uit Syrië, Irak en Nederland om hun reacties op 'Charlie Hebdo'.

İyad al Jaroud

Saad Salloum

het Midden-Oosten toch tweederangs burgers zijn. Onze journalisten worden al jaren vermoord om wat ze schrijven en daar kraait geen haan naar. Ook vind ik het hypocriet dat er leiders uit Saoedi-Arabië en de Golfstaten meeliepen, die zelf zo'n probleem veroorzaakt hebben door IS te steunen. Het Westen is daar vaak stil over, maar die extreme kant van de islam, de wahabitische stroming, heeft alle ruimte gekregen in het Westen. Gewoon omdat er veel geld mee gemoeid is. De meeste mensen in het Midden-Oosten beschouwen de religie die IS zegt aan te hangen niet als de islam. Alleen een aantal heel extreme Saoedische geestelijken zien dat als de ware islam. Ik probeer daarom, vooral in mijn werk voor de interreligieuze dialoog, om met liberale islamitische geestelijken te werken."

Informatie is macht

Salloum zou ook in zijn eigen samenleving meer hervormingen willen zien. "Het is wel lastig om over religieuze symbolen en autoriteiten te praten. Een krant die het waagde om over ayatollah al Sistani en religieus en politiek leider al-Sadr te schrijven, kreeg een verbod. Over andere politieke leiders kunnen journalisten wel kritisch zijn, al is daarmee vaak het probleem dat we weinig informatie krijgen om echt goed journalistiek onderzoek te doen. Daardoor blijft veel van de berichtgeving in mijn land gebaseerd op geruchten. Bedenk wel dat wij nog steeds een overheidsinstantie hebben voor 'veiligheid en informatie'. Informatie is macht en die wordt misbruikt."

Zowel al Jaroud als Salloum hebben te maken met een geheime dienst of een overheid die bepaalde informatie achterhoudt om politieke belangen te beschermen. Ook in Nederland spelen in de discussie over radicalisering en Syriëgangsters opnieuw vragen over het toezicht op de Nederlandse veiligheidsdienst AIVD. Beatrice de Graaf, historicus en terrorismedeskundige zei het een paar jaar geleden al: "Terwijl we in de jaren tachtig ons bekommerden om onze dierbare vrijheden, maken we ons nu vooral druk om onze veiligheid. Al kun je veiligheidsmaatregelen niet zomaar terugdraaien. Wat wel kan is maatregelen nemen voor het beschermen van je rechten. Als je goed voor je omgeving zorgt en opkomt voor het algemeen

Filmmaker İyad al Jaroud uit Syrië reageert een beetje verbaasd als we de vraag stellen. "Het is heel erg dat mensen gedood worden. Journalisten hebben het recht om hun mening naar voren te brengen. Ben je het niet eens met hun ideeën dan moet je zelf met andere ideeën komen." Al Jaroud stelt wel de tegenvraag of wij het hele verhaal van de aanslag kennen. Dat blijft volgens de Syriër vaak schimmig. De Syrische filmmaker is gewend aan een bijna alwetende geheime dienst en kan zich niet voorstellen dat de westerse geheime diensten niet konden voorkomen dat zoveel westerse moslims naar Syrië toegingen om voor IS te vechten. "Wij lijden elke dag onder aanslagen van extremisten. Vergeet niet dat mijn land Syrië het land is waar radicalen het meest bestreden worden. Wij delen dus ook jullie angst voor radicalisme." Al Jaroud vindt het eigenaardig dat de grenzen om Syrië in te komen nog steeds zo open zijn. Argwanend zegt hij: "Is dat omdat het de rest van de wereld wel goed uit komt als alle radicale jihadi's naar Syrië reizen?"

Hypocriet

Vanuit buurland Irak reageert Saad Salloum, eveneens een filmmaker maar ook wetenschapper en journalist, met evenveel afschuw als zijn Syrische collega. "Veel intellectuelen hier in Irak waren net zo geschokt als jullie. Maar ik realiseer me na die grote protestmars in Parijs, waar wereldleiders arm in arm liepen, wel dat wij hier in

Mickey Mouse wil ook een 'Vrij Syrië'

belang, wordt de maatschappij werkelijk veiliger. Na de aanslagen in Londen in 2005 zei voormalig premier Tony Blair: "We laten onze open en vrije samenleving niet terroriseren." Na hem hebben politieke leiders uit andere democratische landen dit ook gezegd, maar diezelfde leiders namen toch een paar maanden later verregaande anti-terreurmaatregelen om het gedrag van hun eigen burgers te monitoren.

Satire kan

Over de rol van satire blijkt ook verrassend meer overeenstemming te zijn tussen democratische landen in het Westen en minder democratische landen in het Midden-Oosten, alleen ligt de grens over wat wel en wat niet kan anders. Salloum: "In Irak maken mensen graag grappen over seks, religie en politiek. Daarmee stellen we die zaken ter discussie. We moeten echter wel rekening houden met de gevoeligheden, vooral met opmerkingen over religieuze autoriteiten. Ik zou die gevoeligheden heel graag bespreekbaar willen maken en grenzen willen verleggen. Want in buurland Iran misbruikte ayatollah Khomeini zijn religieuze macht. Op de dag dat de Russen door de soennieten (de Taliban) verslagen waren in Afghanistan, sprak de sjiietische Iraanse ayatollah zijn fatwa tegen Salman Rushdie uit. Dat boek 'De Duivelsversen' was al een paar maanden eerder uit, maar het kwam de ayatollah goed uit om de aandacht van de wereld te richten op Iran nu het de soennitische moslims in Afghanistan ineens zo goed ging. Zelfs soennitische moslims gingen de straat op

om de dood van Rushdie te eisen." Salloum gaat verder: "Veel religieuze demonstraties zijn eigenlijk uitingen van verkapte politieke propaganda. Religieuze leiders zijn daarmee in feite ook politieke leiders en maar al te vaak wijzen ze een zondebok aan om hun eigen politieke falen te verbergen." In Syrië is satire ook een geëigend middel om misstanden aan de kaak te stellen. Te denken valt aan de satirische poppenspellen van de groep kunstenaars Masasit Mati en video-opnames door activisten uit Kafranbel. In de film 'Lover's Notebook' van al Jaroud spuiten mensen hun protestslogans en tekeningen als graffiti op de muren. Toen IS de stad innam, werden ze abrupt zwart geverfd.

Terreur en islam

De vraag of de terreurdaden wel iets met de islam te maken hebben, doemt in alle gesprekken op. Al Jaroud zegt: "Er wordt nu te veel door elkaar gehaald. De gewone moslims worden op één lijn gesteld met de extremisten. Daarmee jaag je gewone moslims tegen je in het harnas." Hij is tegen het verplicht publiekelijk afstand nemen van

moslims. "Dat lijkt dan op meningsdwang als je dat van moslims vraagt. Het zou beter zijn om met de moslims in Nederland in dialoog te gaan. Ik heb weinig vertrouwen in politici, die zijn vaak radicaler dan de burgers. De film die ik over mijn stad Saraqeb in Syrië gemaakt heb, laat zien dat die gewone burger vrijheid en rechten wil. Het is heel raar dat toen IS de baas werd in Saraqeb er geen lucht-aanvallen waren door de vliegtuigen van President Assad. Zij leken een verbond met Assad te hebben gesloten. IS is vooral een beweging van buitenlanders en de internationale gemeenschap heeft aan de wieg gestaan. Het zou niet alleen onze verantwoordelijkheid in Syrië moeten zijn om IS te bestrijden." ♦

ZIT ER EEN GRENS AAN DE VRIJHEID VAN MENINGSUITING?

Door Onno Groustra

Elsbeth Gruteke

presentator bij de EO, predikant in opleiding

JA/NEE

Eigenlijk nee, want ik vind dat alles gezegd moet kunnen worden. Maar ook ja. Om in een samenleving met elkaar te kunnen leven, moet je een balans zoeken tussen wat je wel en niet zegt. Die grens moet overigens niet alleen door de overheid en wetgeving worden bepaald. Het is ook een verantwoordelijkheid van iedere burger, journalist of cartoonist.

Als gelovige zijn er zaken die mij kunnen kwetsen. Als er in cartoons christenen op de hak worden genomen, dan kan ik dat best hebben. Maar als Christus zelf wordt bespot, is dat voor mij veel moeilijker. Toch vind ik dat die cartoons gemaakt moeten kunnen worden. Gelovigen zijn ook wel eens te bang, te makkelijk gekwetst. Het hoort bij het leren omgaan met elkaar in een pluriforme samenleving. Dat is een kwestie van geven en nemen.

'Je moet een balans zoeken tussen wat je wel en niet zegt.'

Vrijheid van meningsuiting is moeilijk. Het zou een grondrecht voor iedereen moeten zijn, maar is in veel landen niet vanzelfsprekend. Zoals in het geval van de Saoedische blogger Raif Badawi, die tot tien jaar cel en duizend stokslagen werd veroordeeld nadat hij in een blog kritiek had geleverd op de machtige Saoedische geestelijkheid.

Vrijheid gaat samen met verantwoordelijkheid. Als je je in het publieke debat begeeft, moet je je afvragen wat je wilt bereiken. Maar ik ben geen voorstander van zelfcensuur. We moeten ons zeker niet door moslimfundamentalisten laten voorschrijven wat we wel of niet mogen zeggen. Waar die grens wel ligt, moet je voor jezelf bepalen.

Als gelovige probeer ik te leven naar het gebod je naaste lief te hebben als jezelf. Dan vraag ik me ook af: schaad ik mijn naaste? Vrijheid om te zijn wie je bent, vind je ook terug in de bijbel. Christus gaf daarin een voorbeeld. Dat liep niet goed af, maar hij nam wel de vrijheid om te zijn wie Hij was.

Ebru Umar

Metro-columnist en journalist
Foto: Femmy Weijs

NEE

Hier in Nederland, in Europa hebben we de vrijheid om alles te zeggen, te doen, te leven. Vrouwen kunnen er net als mannen onderwijs volgen en hebben gelijke rechten, kunnen stemmen. We mogen hier op alles kritiek leveren. Dat betekent dan ook dat je moet kunnen incasseren. Óf je hier ook alles kunt zeggen? Ja, daar geloof ik in, hoewel we het voorbeeld van Theo van Gogh hebben. Het zijn vooral degenen die zeggen dat het niet kan, die toestaan dat wij worden bedreigd, die je zou moeten oppakken. Zij brengen de vrijheid van meningsuiting in gevaar.

Ik kan me wel voorstellen dat het soms handiger is om iets niet te zeggen. Maar zelf kan ik dat niet, het komt niet eens in me op. Die eerlijkheid is misschien wel mijn slechtste eigenschap.

'Ik zeg wat ik te zeggen heb, maar ik ben er niet op uit om te beledigen.'

Als ik onrechtvaardigheid zie op straat, of als ik zelf wordt nageroepen dat ik 'dood moet' en een 'hoer' ben, dan stap ik daar op af. In mijn columns denk ik ook niet na over de formulering. Ik zeg wat ik te zeggen heb, maar ik ben er niet op uit om te beledigen.

Ik heb wel eens een column geschreven waarin ik het joodse en islamitische geloof mengde op een manier waarvan mijn hoofdredacteur zei: als ik dit publiceer heb ik het CIDI een week lang aan de lijn. Ik ben niet zo goed in aanpassen, heb toen maar een hele nieuwe column geschreven. Vooral het feit dat een ander last van mijn column zou kunnen krijgen, gaf voor mij de doorslag.

Ik ben precies een jaar na de moord op Theo van Gogh gevraagd zijn column in Metro over te nemen. Dat was op 2 november 2005, voor mij een eer. Ik schreef al 113 columns voor zijn website, tot vlak voor zijn dood. Theo heeft me geïntroduceerd in het schrijversbestaan. In het zeggen wat je bedoelt.

Wat vind jij? [@PAXvoorvrede](https://twitter.com/PAXvoorvrede)
of reageer naar PAXmagazine@paxvoorvrede.nl

DE WERELD staat IN BRAND

In dit beknopte jaaroverzicht geven we een paar hoogtepunten weer. Op 29 januari 2014 kreeg de vredesbeweging een nieuwe naam: van IRV Pax Christi naar PAX. De nieuwe naam geeft duidelijk aan waar de beweging voor staat: vrede. PAX verbindt de vele mensen die in vrede geloven en zich daarvoor willen en durven inzetten. Naast de 70 Ambassades van Vrede die zich mede dankzij onze samenwerking met het fonds inzetten voor vrede, gaven ruim 22.000 mensen zich op om

action alerts te ontvangen. Behalve veel lof voor de nieuwe naam, waren er ook vragen: doet PAX met het 'schrapen' van Christi afstand van het geloof? Geenszins, maar wij begrijpen het gevoel van verlies. De vredesbeweging is geworteld in een christelijke traditie en blijft nauw verbonden met zes kerkgenootschappen, waaronder de Rooms-Katholieke Kerk en de Protestantse Kerk in Nederland.

Oekraïne HERSTEL VAN VERTROUWEN

De inname van de Krim en de oorlog in Oost-Oekraïne, de enorme geweldsexplosie die in heel het land te voelen was, het verdrijven van de zittende regering in Kiev: burgers in Oekraïne zijn erg op de proef gesteld in 2014. PAX reisde naar Oekraïne om te onderzoeken hoe het vertrouwen van burgers in elkaar en de (lokale) overheid hersteld kan worden en wat de rol van PAX hierbij kan zijn.

STOP BLOEDKOLLEN!

Met een grote campagne zette PAX bloedkollen op de Nederlandse politieke en economische agenda. Het leidde tot veel media-aandacht en een bezoek van minister Ploumen aan Colombia, samen met de directeurs van vijf Nederlandse energiebedrijven. Voor het eerst erkenden de bedrijven hun eigen rol en die van het mijnbouwbedrijf bij het proces van genoegdoening voor de slachtoffers. *Claudia Balcerio verloor haar man door geweld: "Als u zou weten wat de prijs is voor het feit dat hij nooit zijn kinderen zal zien opgroeien, dan mag u mij een prijs noemen."*

TIM AKKERMAN Ambassadeur van Vrede

Een jaar lang bracht Tim als Ambassadeur van Vrede het vredeslied *Brave of Our Hearts* op radio, concertpodia, festivals en bij debatten ten gehore. Over deze periode zegt hij: "Het was *an amazing year*." Op YouTube werd de spot ruim 130.000 keer bekeken.

Zuid-Soedan VREDESAKKOORD

In Zuid-Soedan hebben kerkelijk leiders, onder wie bisschop Paride Taban, een belangrijke rol gespeeld bij het sluiten van een vredesakkoord tussen de rebellen van generaal David Yau Yau en de Zuid-Soedanese regering. PAX heeft haar ervaring in conflictbemiddeling ingezet en de onderhandelingen logistiek ondersteund. Op 9 mei werd het vredesakkoord getekend. Taban is lid van de nationale verzoeningscommissie. "Vrede moet van onderop komen."

CAMPAGNE

Net voor de Vredesweek begon PAX met het Burgerinitiatief tegen kernwapens. Jan Mulder, en Katja Schuurman zetten hun handtekening, net als vele burgemeesters. Ook de kerken lieten hun stem horen bij monde van bisschop De Korte (RK) en Karin van den Broeke (PKN). Via The Battle verzamelen deelnemers zoveel mogelijk handtekeningen. Inmiddels zijn er ruim 28.000 handtekeningen opgehaald, maar er zijn er 40.000 nodig om een verbod op kernwapens op de politieke agenda te zetten.

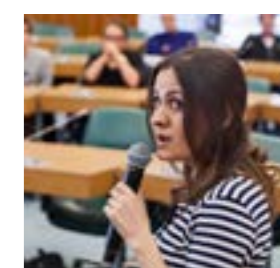
Irak WE ZIJN ALLEMAAL BURGERS

Niet alleen in Nederland zijn er ambassadeurs van vrede, ook in Irak zetten mensen zich in om dialoog te voeren en vooroordelen weg te nemen. Twee van hen deden een *roadtrip* door Nederland om hier meer bekendheid aan te geven. Zuhair: "Iedereen wil vrede."

STOP KILLER ROBOTS

Deze ontwapeningscampagne van PAX richt zich tegen een wapen dat nog niet bestaat, maar waarvoor meerdere landen belangstelling tonen: killer robots, volledig autonome wapens die zelf hun doelwit selecteren en besluiten te schieten of niet. PAX publiceerde het rapport 'Deadly decisions' en nam het initiatief voor een interreligieuze oproep tot een verbod op volledig autonome wapens. Meer dan zeventig religieuze leiders en Nobelprijswinnaars steunen het verbod.

Syrië SOUDAIR MET SCHOOL IN ALEPPO

In Leiden, Hilversum, Breda en Tilburg organiseerden boekhandels, scholieren en andere activisten acties voor Syrië. Maha Ghrer en Marcell Shehwaro van Kesh Malek kwamen op bezoek bij Tilburgse scholengemeenschap Odulphus Lyceum. Die ging een scholenband aan met de Syrische Mustafa Qarman school. Shehwaro: "Het houdt ons op de been. Het laat ons weten dat we niet alleen zijn, het geeft ons zicht op de wereld buiten Aleppo." Via Adopt a Revolution werd in totaal 16.196,82 euro opgehaald in 2014. Hiervan is in 2014 voor de school in Aleppo 6.997,86 euro gedoneerd. Het overige geld ging naar de andere projecten in Syrië.

Het verhaal van de Syrische vredesactiviste Marcell Shehwaro

'HAAT is NIET GOED VOOR ME'

Door Helma Maas

"Ik ben net op tijd de dans ontsprongen", zegt de Syrische vredesactiviste Marcell Shehwaro. Tegen wil en dank zit de dertigjarige activiste in Turkije, nadat ze vier keer door jihadistische groepen zoals IS bedreigd is. Vandaar uit zet ze haar werk voor de Mustafa Qarman school in Aleppo voort.

De opstand tegen president Assad in Syrië is zijn vijfde jaar ingegaan. De vreedzame revolutie werd langzaam gewelddadiger en inmiddels is het een oorlog van gewapende mannen geworden. Na de eerste maanden van massale vreedzame demonstraties tegen Assad, werd het een strijd waarbij steeds meer groepen de wapens oppakten. Met de mensenrechten nemen de gewapende groepen het niet zo nauw. Ook zijn er veel buitenlandse strijders naar Syrië getrokken die zich weinig aantrekken van de burgerbevolking die ze zeggen te bevrijden of beschermen. Zo vecht IS, die strijders uit de hele wereld aantrekt, tegen de Hezbollah-beweging uit Libanon, en zijn er adviseurs en trainers uit Iran die aan de kant van president Assad staan. Saoedi-Arabië, de Golfstaten, Turkije, allemaal hebben ze hun belangen in Syrië. Voor Marcell Shehwaro is het allemaal één pot nat. De gebeurtenissen van de afgelopen jaren zijn heftig. Ze verloor in 2012 haar moeder die bij een checkpoint werd doodgeschoten, haar vader was al jaren voor de opstand gestorven. En ze verloor talloze vrienden van de organisatie Kesh Malek met wie ze in het verzet zat.

Het begin

"Ik schreef al een paar jaar voor de Arabische Lente in Syrië begon voor een website van de oppositie. In 2007 werden vijf vrienden van me die daar ook blogs op schreven gearresteerd. Toen de opstand in Tunesië en Egypte begon, schreef ik weer een blog en ik was bij de eerste demonstratie in Aleppo. Mijn blogs werden opgemerkt door de geheime dienst en ik verruilde Syrië een tijdje

"Ze lieten je dan rustig vijf of zeven uur wachten in dat kantoor"

voor Egypte. Maar daar kon ik niet aarden en ik kwam terug naar Syrië, waar ik me iedere week moest melden bij de Geheime Dienst. Omdat ik bij de Grieks-orthodoxe kerk hoor, mijn vader was daar priester, ging er altijd een priester met me mee naar de geheime dienst. Ze lieten je dan rustig vijf of zeven uur wachten in dat kantoor en dan stelden ze stomme vragen als 'wie betaalt je, waarom schrijf je die dingen op je blog?'. Op den duur

kon de kerk me niet meer beschermen en na de dood van mijn moeder ben ik een paar maanden naar Engeland gegaan. Daar kon ik studeren. In Syrië had ik een opleiding voor tandarts gedaan, maar in Engeland ging ik politicologie en internationale betrekkingen studeren. De revolutie was inmiddels aardig op gang en ik voelde de drang om terug te keren naar mijn land. Dat deed ik via Turkije en zo kwam ik in het 'bevrijde' deel van Aleppo te wonen."

Schooll kinderen in Aleppo
Foto: Hollandse Hoogte

Twee stadsdelen

"Aleppo is een enorme stad met 4,5 miljoen inwoners, waarvan er tot eind 2013 zo'n twee miljoen in het 'bevrijde' gedeelte woonden. Daarvan waren er een jaar later nog maar 500.000 over en ook het stadsdeel waar Assad regeert is gehalveerd in inwoneraantal. De meesten van hen zijn gevlucht. Lang konden we heen en weer reizen tussen de twee stadsdelen. Natuurlijk was dat gevaarlijk, want er lagen altijd sluipschutters op de loer, maar het was mogelijk. De laatste keer dat ik in het Assad-gedeelte van de stad was, was op Oudejaarsavond van 2013. IS was toen ook al actief in het 'bevrijde' deel en vanaf toen waren beide kanten van de stad gevaarlijk gebied voor mij. Ik had een naam opgebouwd als activist, ik draag geen hoofddoek, op mijn identiteitskaart staat dat ik christen ben, kortom ik werd te zichtbaar. Ik wilde niet weggaan, maar ik moest om veilig-

Links Marcell wil dat kinderen ook in de oorlog kind kunnen zijn. Foto: Kesh Malek

Rechts Marcell Shehwaro in Den Haag. Foto: Fotoflex

heidsredenen iedere dag ergens anders slapen. Op dat moment was dat normaal, maar nu ik buiten Syrië woon, realiseer ik me dat al die stress niet goed is. Je kan gewoon ruiken aan iemand dat hij een activist is, want als activist kun je je vaak een week lang niet wassen. Nu zijn er mannelijke vrienden van me, zoals Zaid, de onderwijscoördinator van Kesh Malek die een week in Aleppo woont, dan een week in Turkije is. Hij smokkelt zichzelf iedere keer weer de grens over. Zo kunnen we informatie of goederen overdragen, want de lessen op de school in Aleppo waar PAX actie voor voert, gaan gewoon door."

Gevlucht

"Zelf ben ik ook zo de grens over gegaan. Ik ken wel tien mensensmokkelaars. Nu kost het 10.000 euro om te vluchten naar Europa, dus iedereen die geld heeft, is inmiddels wel weg. Arme mensen kunnen nergens heen, die vluchten hooguit naar het omliggende platteland en keren na ieder bombardement weer terug. Voor mij als christen en als vrouw werd het op een gegeven moment te gevaarlijk. Ik was al eens opgepakt door een groep fundamentalistische moslims omdat ik geen hoofddoek draag. Dat doe ik uit principe niet. Ik wil niet dat Syrië een soort Afghanistan wordt. Het dragen van dat soort kleding voelt voor mij als verraad. Na heel veel druk op mij door mijn vrienden ben ik dan toch zelf ook naar Turkije gegaan. Iemand uit de geleerden van IS vertelde me dat ze me deze keer echt zouden arresteren. Al vier keer eerder was ik door iemand van IS aangesproken, maar iedere keer bevond ik me in gezelschap van iemand van het Vrije Syrische Leger. Daardoor durfden ze me toch niet mee te nemen. Ik ben net op tijd de dans ontsprongen. Toch voelde het niet als een bevrijding om in Turkije te zijn. Ik heb last van wat ze noemen *survival guilt*: waarom leef ik en zijn zoveel anderen dood?"

Haat

"Ik merkte eenmaal in Turkije dat ik hartstikke burnout ben. Maar toch geef ik niet op. Wij betalen nu de prijs voor veertig jaar niets doen. We zijn door de familie van president Assad al die jaren onderdrukt en deden er niets tegen. Iedereen is moe, maar als we nu opgeven, dan straft Assad de bevolking nog meer. Toen de revolutie in 2011 begon, zag ik meedoen als een christelijke daad.

Wil je de school van Marcell helpen? Stort dan een bijdrage via www.adoptarevolution.nl

Wij kwamen op voor de armen. Ik was een vreedzame christen. Maar de oorlog heeft me veranderd. Ik had een enorme woede in me, zeker nadat mijn moeder was doodgeschoten door de soldaten van Assad. Alleen al het feit dat mensen in het Assad-gedeelte van de stad gewoon doorleefden, maakte dat ik ze haatte. Op een dag hoorde ik dat de man die mijn moeder gedood had, zelf ook dood was. Mijn zus was blij en ik dacht ineens: 'Moet ik nu blij zijn en mijn geluk laten hangen van iemand die nu dood is?' Die haat is niet goed voor me. En ook niet voor kinderen. Sommigen hebben zo veel meegemaakt. Ik zag kinderen spelen met een lijk, het leek ze niets te doen. Er zijn kinderen die piloot willen worden om hun familieleden te kunnen wreken. Een simpele vraag 'wat wil je worden als je later groot bent?', beantwoordt een Syrisch kind met haat voor de ander. Daarom is het zo belangrijk dat kinderen naar school gaan en niet geïndoctrineerd worden. Wat moet er anders van mijn land terecht komen? Met mijn vrienden uit Aleppo zijn wij onder de naam Kesh Malek begonnen om weer onderwijs te bieden aan kinderen die woonden in het 'bevrijde' deel van Aleppo. Daar konden de onderwijzers van Assad niet meer komen. En om te voorkomen dat er alleen Koranlessen aan jongens worden gegeven, zijn wij zelf een school begonnen. PAX steunde ons vanaf het begin. Nu leiden we ook onderwijzers op buiten de stad en scholen we leraren bij in psychosociale hulp. Want de kinderen hebben tegenwoordig vragen waar de onderwijzers nooit voor opgeleid zijn." ♦

Zet het vredeswerk voort

"PAX is een organisatie waarmee ik me altijd verbonden heb gevoeld. Ik vind het een mooie gedachte dat ik PAX via mijn testament ook in de toekomst kan steunen."

Dit zegt Judith Olij, oud-medewerker van PAX, in de brochure 'Nalaten voor Vrede', die bij PAX via de antwoordkaart in het midden van dit blad is te bestellen.

Alle informatie over het testament en de belasting is te vinden in de brochure. Deze geeft een goede voorbereiding op een eventueel bezoek aan de notaris. PAX stuurt de brochure graag toe. Daarnaast beantwoorden wij graag al uw vragen hierover in een persoonlijk gesprek bij PAX in Utrecht, of bij u thuis. U kunt een afspraak maken door te bellen of mailen met onze medewerkster Sabita Ribai, 030-233 33 46 of ribai@paxforpeace.nl ♦

afpraak maken door te bellen of mailen met onze medewerkster Sabita Ribai, 030-233 33 46 of ribai@paxforpeace.nl ♦

Voor het bestellen van de brochure over nalatenschappen kunt u de bijgesloten antwoordkaart gebruiken.

We komen ook op plekken zonder postcode.

Want ook oorlogskinderen willen graag naar school. Dat is in Aleppo een hele opgave, maar gelukkig zijn er nog altijd scholen open. Dankzij de deelnemers van de Postcode Loterij kan PAX ervoor zorgen dat de kinderen hier veilig zijn, goed onderwijs krijgen en

elkaar respecteren. Deelnemers van de Postcode Loterij: bedankt! Met elkaar kunnen we het verschil maken en dat willen we de komende jaren blijven doen. Voor een betere, duurzame en rechtvaardige wereld: postcodeloterij.nl.

Dankzij u.

Op reis
met...

Joost van Puijenbroek

Paspoort

Naam: Joost van Puijenbroek

Leeftijd: 55

Burg.staat: samenwonend,
twee pleegkinderen van 11 en 13 jaar

Nationaliteit: Nederlands

Geboorteplaats: Tilburg

Woonplaats: Tilburg

Heeft gewoond in: Utrecht,
Amsterdam, Vihiga (Kenia), Kaya en
Ouagadougou (Burkina Faso)

Reist met: rolkoffer

Zit altijd in koffer:

Rijding en zo

Onafscheidelijke reisgenoot:

een goed boek, zoals 'De stamhouder,
een familiechroniek' van Alexander
Münninghoff

Joost van Puijenbroek, programmaleider Centraal Afrika, komt net terug uit Congo. Hij bezocht in Kjsangani een VN-seminar over veiligheid en stabiliteit in de noordoostelijke provincie Orientale, een provincie zeven keer zo groot als Nederland. De discussie verliep volgens hem 'rampzalig'.

Joost: "Er werden wel 200 tot 300 prioriteiten gesteld, een enorme versnippering. Nou ja, de hervorming van het leger is natuurlijk wel een goede aanbeveling. Er wordt over het algemeen door de VN weinig kritiek geuit op overheid en leger. Terwijl de rol van het leger dramatisch is als het gaat om mensenrechtenschendingen en de plundering van grondstoffen. De Verenigde Naties richten zich erg op de overheid. Maar in de afgelopen vijf tot zeven jaar is de effectiviteit van die overheid er niet beter op geworden. PAX en andere maatschappelijke organisaties kiezen meer voor een benadering van onderop, wij werken aan de behoeften van de bevolking. Vroeger ging ik vaker op reis. Vijf tot zes keer per jaar was heel gewoon. Nu is dat nog een keer of vier en doe ik vaker aan lobby. Na jaren in het veld te hebben gewerkt is het goed om die kennis en ervaring meer om te zetten in politieke druk. Ik werk al 13 jaar voor PAX en houd me bezig met conflicten rondom land en exploitatie van natuurlijke hulpbronnen in Congo. Sinds vorig jaar ligt het accent op de goudwinning.

In het district Ituri stond ik aan de wieg van partnerorganisatie Réseau Haki Na Amani: Recht en Vrede. In 2002 werd PAX uitgenodigd om lokale vredesopbouw te ondersteunen in het oosten van Congo, waar een oorlog heerste tussen verschillende groepen. Kerken, mensenrechten-, boeren- en vrouwenorganisaties hebben toen deze netwerkorganisatie opgezet, een positief voorbeeld in een verdeeld land. Dat heeft veel energie gekost, maar is wel gelukt."

Wat motiveert jou in je werk?

Joost: "Lichtpuntjes in mijn werk zijn voor mij vooral de langdurige relaties die je opbouwt. Daar doe ik het voor, de problemen van die mensen wil ik bespreekbaar maken. Ik heb veel alleen gereisd. De laatste keren ging ik samen met collega's. Je kunt elkaar ook feedback geven. Waar ik het liefste ben? Thuis". ♦

Door Onno Groustra